

Mathilde Hauschultz' tale om ligestilling i ægteskabet

Taler

Mathilde Hauschultz
Medlem af Folketinget for Det
Konservative Folkeparti

Dato

13. maj 1919

Sted

Folketinget

Omstændigheder

Behandling af Forslag til Lov om Ægteskab.

Opr. trykt i *Rigsdagstidende 1918/19 Forhandlingerne Folketinget*. s. s. 5446-5459.

Det foreliggende Lovforslag er — paa ganske faa Punkter —, nær som vi alle ved og har hørt saa ofte, Resultatet af den skandinaviske Familieretskommissions Arbejde, af dens utrættelige Arbejde gennem mange Aar. Man har indenfor Kommissionen været klar over, at det var et meget vanskeligt Arbejde, man havde for sig, og at det maatte tage Aar, inden det blev færdigt. Det drejer sig her om et Lovforslag af fundamental Betydning, et Forslag, de[r] omfatter os alle og derved ogsaa angaar Samfundet og Samfundets Trivsel. Man har derfor nøje maattet overveje Sagen og ikke alene prøve de Regler, man vilde indføre, men ogsaa have Øjet aabent for de mulige Konsekvenser af de Regler, man indførte.

Man vil af den Betænkning, der ledsager Kommissionsudkastet, se, at Kommissionen har arbejdet med dette for Øje. Der er i denne ikke alene taget Hensyn til, hvad der gavnede Samfundet bedst, men ogsaa til Individernes Frihed, og saa har man søgt at afveje de to Hensyn imod hinanden.

Man har arbejdet i Ro, i Alvor og med Saglighed, vel vidende, at det var en meget vanskelig Opgave, man gav sig i Lag med, en Opgave, hvis Løsning kunde blive til Samfundets Skade, dersom man ikke var paapasselig overfor Konsekvenserne, men som kunde blive til Gavn for Samfundet, dersom man fandt Regler, der tog berettigede Hensyn baade til Samfundets Tarv og til Personens Frihed.

Naar man nu ser den Alvor, hvormed Kommissionen har arbejdet, kan jeg ikke sige andet, end at det forundrer mig noget, naar den højtærede Justitsminister i

sin Forelæggelsestale kan animere Rigsdagen til at forcere Arbejdet for at faa vedtaget Loven herhjemme, før Ægteskabslovgivningen bliver endelig gennemført i sin hele Skikkelse i Sverige og Norge. Jeg skal med Formandens Tilladelse citere den paagældende Passus i Forelæggelsestalen. Den lyder saaledes: "Hvis det lykkes, som jeg haaber, at gennemføre dette Forslag her i Danmark i en nær Fremtid, vil vi med eet Spring komme foran de to andre nordiske Lande, idet vi saa vil have en moderne Lov om hele Ægteskabet, medens man i Sverige og i Norge hidtil kun er naaet til at have den moderne Lov om Ægteskabs Indgaaelse og om Skilsmisse". Jeg skal tværtimod henstille til den høje Rigsdag at tage Eksempel af Kommissionen og behandle Sagen med Varsomhed, med Alvor og med Saglighed. Vi maa hellere bruge længere Tid til at forhandle frem og tilbage om Sagen og saa naa til Bunds i den, selv om vi skulde løbe den Fare, at Sverige og Norge kommer os i Forkøbet, hvad de sagtens vil kunne, da de allerede har vedtaget den halve Del af det Lovforslag, vi har liggende for os for Tiden. Vi maa ikke være forhastede og kortsynede, for vi maa erindre, at det bliver værre bagefter at lave om paa Loven og lappe paa den paa forskellige Steder.

Nu vil jeg for at spare den højtærede Justitsminister for Ulejlighed sige, at, naar jeg tidligere saa kraftigt har pointeret, at vi trængte til at faa en ny Ægteskabslov herhjemme, og henstillede, at vi fik Lovforslag derom fremsat for Rigsdagen snarest, medens jeg nu, hvor den endelig ligger paa Rigsdagens Bord og skal forhandles, maner saa kraftigt til ikke at forhaste os, saa er Grunden den, at jeg mener, at der er Fare for, at vi gaar hen og forhaster os og laver en Lov, som vi bagefter fortryder. Vi har ogsaa her i Rigsdagen ofte i den senere Tid været ude for det, at vi ikke har faaet den fornødne Tid til nøje Overvejelse af de Sager, vi skulde tage Bestemmelse om. Jeg vil derfor foretrække, at vi ikke med "eet Spring" forhaster os og kommer foran Sverrig [sic] og Norge, men i Saglighed og Ro drøfter Sagen og faar den ordentligt og grundigt behandlet.

Efter disse indledende Bemærkninger skal jeg gaa over til at behandle Lovforslaget, som jeg i det store og hele hilser hjertelig velkommen. Men jeg har alligevel paa adskillige Punkter mine Indvendinger og Kritik, som jeg nu skal komme frem med.

Først og fremmest omhandler Lovforslaget Regler om Forlovelse; dette er meget praktisk, da vi aldrig har haft lovfæstede Regler derom før, hvad jeg fandt var en absolut Mangel. Vi faar nu indført Ret til Erstatning [sic] for en hævet

Forlovelse under visse Betingelser, men jeg savner ganske en Paragraf, der taler om, hvorledes to Forlovede skal forholde sig med Tilbagegivning af de i Forlovelsestiden vekslede Gaver, naar Forlovelsen ophæves. Nu har vi den Regel i Praksis, at de Gaver, der er givet mellem Forlovede med det fælles fremtidige Hjem for Øje, skal leveres tilbage til den, der har givet dem, modsætningsvis de Genstande der er givet til personligt Brug. Jeg kunde ønske, at vi nu, da vi endelig skal have en Kodifikation, fik en Regel ført ind her, der afløste Praksis.

Det glæder mig at se, at der ogsaa indenfor de andre Partier er Misfornøjelse med Lovforslagets § 2. Den indfører i Stedet for de tvungne Ægteskaber, som Forordningen af 1734 medførte, en passende Erstatning til Kvinden for den ved den ophævede Forlovelse forvoldte Forstyrrelse i hendes Stilling og Forhold. Jeg har med Forundring set, at man finder, at det for Nutidens Opfattelse er stødende, at et Ægteskab skal kunne fremtvinges, og at man i Stedet derfor indfører, at Kvinden skal have en passende Erstatning. Naar man gaar ud fra som Lovforslaget, at der vil blive indført den tvungne, borgerlige Vielse, kan jeg ikke se, at det skulde kunne være stødende for Ægteskabets Idé, at man fremtidig ogsaa kunde fremtvinge et Ægteskab, for saa er jo Ægteskabet mellem en Mand og en Kvinde kun en blot og bar Kontrakt mellem de to Mennesker med Statens Sanktion. Derfor kunde det efter min Mening ikke virke stødende, om man kunde fremtvinge en saadan Kontrakt. Nu vil jeg ikke hævde, at jeg ønsker at bibeholde Reglerne i Forordningen af 1734 og fordre et saadant Ægteskab fremtvunget. Jeg indser godt, at det ikke er heldigt, og jeg ser, at der er Betingelser i Forordningen af 1734, der er absolut forældede. Men Princippet deri, det, at en Mand ikke skal kunne unddrage sig Ansvar, men skal udfylde det Løfte, han har givet Kvinden, og ifølge hvilket hun har indlad sig i Forholdet, det Princip kan jeg ikke se i og for sig er forældet. Han skal efter min Mening kunne tvinges til at give den Kvinde, der har indladt sig med ham i Tillid til Løftet, den bedre Stilling i Samfundet, som han gennem sit Ægteskabsløfte har lovet hende og har givet hende en berettiget Forventning om. Jeg kunde derfor tænke mig en lignende Regel indført som den, den sidste ærede Taler (Elna Munch) anførte, at man kunde enten stifte Ægteskabet og lade de paagældende skilles straks efter eller konstatere Ægteskabet ved Dom eller at gaa den Vej, jeg bedst kunde lide at faa indført her, nemlig at man gav vedkommende Kvinde Ægtehustruens Stilling og Barnet derigennem ikke alene Faderens Navn, men ogsaa arveret efter Faderen. Derved gaar man nemlig ingens Rettigheder for nær, men man gaar med til at statuere det, at en Mands Løfte ikke skal gøres ganske illusorisk og omsættes i Penge. Vel ved jeg, at Penge

er Tidens Løsen, men der er det, som Penge ikke kan raade Bod paa, og Penge vil navnlig aldrig kunne erstatte et moralsk Krav. En Ordning som denne foreslaaede, der yder Kvinden en passende Erstatning, vil hverken Kvinderne kunne være bekendt at tage imod, eller Mændene være bekendt at byde. Vi maa heller ikke glemme, hvad en passende Erstatning, ført ud i det praktiske Liv, vil sige. Manden vil næsten altid naar denne Regel skal gøres gældende, være i sine unge Aar, og naar han saa skal betale Alimentationsbidrag til Barnet, og oven i Købet efter Loven betale en passende Erstatning, vil han absolut ikke kunne svare noget ordentlig end sige noget klækkeligt Beløb, noget, der virkelig vil kunne sættes som en Erstatning. Jeg foreslaar derfor at Paragraffen ændres i Overensstemmelse med de Forslag, der er kommet frem her i Dag.

Det næste Afsnit, der handler om Betingelserne for Ægteskabs Indgaaelse, indfører en Del nye Principper, som jeg ganske kort skal omtale. Det er nærmest Reglerne i § 11, 14 og 21, 5te Stykke, jeg vil kritisere.

Man søger at dæmme op mod de om sig gribende Kønssygdomme og navnlig at forhindre, at de forplanter sig til Afkommet. Jeg skal være villig til at indrømme, at det er Bestræbelser, der i høj Grad tiltrænges, men jeg tror ikke, det vil lykkes ved de Regler, der her er foreslaaede at naa Maalet. Tværtimod tror jeg, at man vil gøre Ulemperne forholdsvis større end Nytten af Reglerne. Man er gaaet med til at foreslaa et dispensabelt Forbud saaledes, at Syfilitikere, der endnu frembyder Smittefare, kan faa Lov til at gifte sig i Tilfælde af, at de kan faa Øvrighedens Sanktion. Jeg kunde snarere tænke mig, at man gik den Vej at give et absolut Forbud mod, at de indgik i Ægteskab en Ordning, man har foretrukket andre Steder; det vilde i alt Fald skærme Ægteskabet. Men jeg kan dog ikke indse, at noget af de to Forslag, hverken det absolutte Forbud eller det dispensable, rammer Hensigten, nemlig Hensynet til Afkommet. Man vil alligevel ikke kunne forhindre, at et Menneske, der lider af Syfilis paa et smittefarligt Stadium, sætter Børn i Verden udenfor Ægteskab. Jeg tror ikke man naar det, der er tilsigtet ved Reglerne, og jeg vil derfor foreslaa at de bliver strøget. I § 2 5te Stykke, foreslaas det, at Brudefolkene skal afgive en Erklæring gaaende ud paa, at de ikke lider af Syfilis eller anden Kønssygdom eller Epilepsi. Ganske bortset fra, at saadanne Erklæringer afgivne af Brudefolkene selv, der ofte ikke har noget nærmere Kendskab til den Slags Sygdomme og deres Farer, ikke vil gøre nogen reel Nytte, finder jeg, at det er ganske urimeligt, ja, jeg finder det endda usmageligt, at et Par Mennesker, der vil indgaa Ægteskab, skal affatte den Slags Erklæringer, fordi en forsvindende Part af dem, der agter at indgaa

Ægteskab, eer letsindige og hensynsløse nok til at indgaa det, selv om de lider af Kønssygdomme. Jeg tror, at Straffereglerne vil være nok saa virksomme.

Med Hensyn til § 14 vil jeg give den ærede Ordfører for Socialdemokratiet (Helga Larsen) Ret. Vi kan ikke godt gaa med til at stryge den Regel, vi nu harm hvorefter det, man kalder uægte Svogerskab, er Ægteskabshindring lige saa vel som ægte Svogerskab. Jg ser ikke, hvorfor man skal ramme dem, der holder sig paa den rette Side af Loven og indgaar Ægteskab, haardere end dem, der holder sig udenfor Loven og samlever uden Ægteskab. Man kan faa mange højst umoralske Eksempler frem. En Mand kan saaledes efter det nye Forslag gifte sig med sin uægte Stifdatter. Jeg har set et Eksempel paa, at en Mand, som havde samlevet med en Enke, der havde en Datter, og som med denne Enke fik en Søn, senere forlovede sig med Enkens Datter. De kom derved, bortset fra det ganske usømmelige og umoralske, i et ganske mærkværdigt Familieforhold. Jeg vilde foretrække, at vi beholder den Regel, vi nu har i Loven, at ogsaa det uægte Svogerskab er Ægteskabshindring: [sic]

Lovforslaget falder i 4 store Afsnit: Ægteskabets Indgaaelse, Ægteskabets Opløsning, Forældremyndigheden og Formueforholdet. Forslaget er holdt saa nogenlunde opad Kommissionsbetænkningen, naar undtages det første Spørgsmaal, nemlig om Ægteskabets Indgaaelse. Hvad angaar Forslaget om at indføre den tvungne borgerlige Vielse, som man vel nok med mere Føje maatte kalde den tvungne borgerlige Ægteforening og ikke Vielse, skal jeg paa mit Partis Vegne udtale, at vi er absolutte Modstandere af at faa indført den tvungne borgerlige Ægteforening. Som konservativt Parti ønsker vi at respektere den personlige Frihed ogsaa paa dette Omraade. Vi stiller os her paa Kommissionsbetænkningens Standpunkt og ønsker, at Folk selv skal kunne bestemme, om de vil borgerligt ægteforenes eller kirkelig vies. Den kirkelige Vielse har hos os aarhundredgammel Hævd. Det er for mange Mennesker en Følelsessag af største Betydning, og vi ønsker at respektere denne Følelse. Den højtærede Justitsminister fremhævede i sin Forelæggelsestale, at han forudsaa, at de fleste, hvis vi fik den af Kommissionen foreslaaede valgfrie Ordning, vilde foretrække den kirkelige Vielse. Om saa var, ser jeg ikke noget som helst mærkeligt deri og ser ikke, hvad Skade det kunde gøre; jeg ser deri kun en yderligere Tilskyndelse til at vælge den valgfrie Ordning. Ellers lægger man jo et Baand paa Flertallet af Befolkningen, og det kan dog neppe [sic] være Formaalet for en frisindet Regering. Ydermere paapegede den højtærede Justitsminister i sin Forelæggelsestale Enheden i Norden, navnlig paa Familierettens Omraade,

og jeg kan ikke se, hvorfor vi nu skulde bryde Enheden her hos os paa et saa væsentligt Punkt, som Spørgsmaalet om Ægteskabets Indgaaelse er; det skulde da være, at særlige Hensyn gjorde sig gældende og animerede til at bryde Enheden, men det fremgaar hverken af Bemærkningerne til Lovforslaget eller af Forelæggelsestalen. I Tyskland og i Frankrig er man gaaet til den tvungne borgerlige Ægteforening, men det er, fordi man har erkendt, at der raader saa store Divergenser indenfor Kirken i disse Lande, at det maa anses for ønskeligt at have en ensartet Ægteforening. Det kan jo ikke anføres til Fordel for det foreliggende Forslag, at der hersker divergerende Anskuelse indenfor vor Kirke i samme Omfang som i Tyskland og i Frankrig. — Derimod kan vi godt gaa med til, at Beviserne forelægges for Øvrigheden, saa at denne kan se, om de tilstrækkelige Beviser er til Stede.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Vielsesbrev er der sket en Del Forandring. Det er det nu populært benævnte Kongebrev, som man søger ikke just af afskaffe, men i hvert Tilfælde at indskrænke til de Tilfælde, hvor ganske særlige Grunde taler derfor. Jeg kan ikke forstaa, hvorfor man er gaaet til det, da der mig bekendt ikke er sket nogen Skade ved Meddelelsen af Kongebrev.

Den gejstlige Mægling kunde mit Parti og jeg ønske at bibeholde i Tilfælde af Separation og Skilsmisse. Den er nu, som jeg ser af Motiverne til Lovforslaget, blevet strøget, idet det er fundet mest stemmende med Ægteskabets borgerlige Karakter at henlægge Mæglingen til en verdslig Myndighed. Jeg kunde tænke mig, at man, saafremt vi faar den tvungne borgerlige Ægteforening indført, bibeholdt den gejstlige Mægling i de Tilfælde, hvor Parterne efter denne har ladet sig kirkeligt vie, men i Tilfælde af, at vi faar det, som vi ønsker den fakultative Ordning, kan jeg ikke se, hvorfor vi ikke skulde kunne bibeholde den gejstlige Mægling. Den har dog mange Steder her i Landet gjort sin Nytte, og derfor synes jeg ikke, vi skulde vrage den.

Gaar vi derefter over til Reglerne for Ægteskabets Opløsning, til Separation og Skilsmisse, finder vi ogsaa her nogle nye Principper indført. I det store og hele er Aarsagerne dog de samme som i gældende Praxis, men Fristerne er afkortede en Del, f. Eks. for Borteblivelse og Rømning. Dèr er efter min Mening Bestemmelserne nu for strenge, og efter min Opfattelse gør de kun ondt værre, som de er nu. Derimod stiller jeg mig mere skeptisk overfor Afkortelsen af Fristen mellem Separation og Skilsmisse. Nu er den 3 Aar, og den foreslaas afkortet til 1 og 2 Aar. Jeg tror, vi skal være noget varsomme med at indføre

denne Bestemmelse. I det hele tror jeg, vi maa være ret varsomme overfor Spørgsmaalet om Ægteskabets Opløsning og med at give Regler derfor. Man maa vel erindre, at vi vanskeligt senere, hvis det skulde vise sig, at Loven har virket opløsende paa Ægteskaberne og nedbrydende paa Moralen, kan raabe Vagt i Gevær og stramme Baandene. Vi maa hellere fare frem med Lempe og saa senere supplere Loven med de friere Bestemmelser, man kunde ønske.

Der er her enkelte Ting i Lovforslaget, som jeg kunde ønske ændret, bl. a. den Bestemmelse, at en Ægtefælle er nødt til at søge Skilsmisse, naar han eller hun vil paaberaabe sig det, vi nu kalder for Skilsmissegrundene: Utroskab, Rømning, Sindssyge eller andre mere alvorlige Forhold. Nu er Regelen den, at man kan søge Separation, naar man har Adgang til det mere, Skilsmisse. Efter Lovforslaget bliver Regelen den, at man altid er nødt til at søge Skilsmisse og ikke kan vælge det mindre, naar man har Retten til det mere.

Kommissionsbetænkningen anfører som Grund dertil, at man har fundet det rettest ikke at anerkende nogen Ret til Separation i disse Tilfælde, da den anden Part, altsaa den krænkende Ægtefælle, maa siges at have Krav paa, naar et saadant Forhold skal paaberaabes, at der da ogsaa drages den fulde Konsekvens deraf, og at vedkommende ikke i Strid med sine Interesser skal holdes hen i en Mellemtilstand. Heri kan jeg ikke give Kommissionen og Lovforslaget Ret. For mig og for det Parti, jeg hører til, gælder det i første Række om at værne Ægteskabet og kun gaa til Separation eller Skilsmisse, hvor Ægteskabet ikke længere kan opretholdes, og for os gælder det i første Række om at værne den krænkede Ægtefælle og Børnene og ikke om at tage Hensyn til den krænkende Ægtefælle paa Bekostning af den krænkede og Børnene. Ved den foreslaede Bestemmelse har man først og fremmest givet Slip paa Separationsfristen, den Frist, der nu er givet et Par Ægtefolk til at betænke sig og genoptage Samlivet, og det sker jo da undertiden, at f. Eks. en Hustru søger Separation paa Grund af Mandens Utroskab og opnaar Separationen; men i Løbet af Separationstiden angrer Manden, hvad han har gjort, indser, at han alligevel ikke kan undvære Børnene, og vil gerne genoptage Samlivet med Hustruen; saa er der kun Separationen imellem dem, og dennes Retsvirkning falder jo bort i det Øjeblik, man genoptager Samlivet. Nu indfører man altsaa, at Hustruen er nødt til, hvis hun ikke vil opretholde Ægteskabet, at søge Skilsmisse. Manden indlader sig maaske — da han har Ret til at gifte sig paa ny — i et nyt Ægteskab, men fortryder det, og derefter er det for sent at vende tilbage. Man maa ogsaa være opmærksom paa, at Forslaget er uretfærdigt imod alle de Kvinder, der er pensionsberettigede efter Manden. Nu vil en frasepareret Hustru, hvis Manden

dør i Separationstiden, eller hvis der aldrig opnaas Skilsmisse, fordi ingen af dem har Brug for den, ved Mandens Død faa Retten til Pension. I Tilfælde af, at dette Forslag ophøjes til Lov, vil Pensionsretten falde bort med Skilsmissen. Men jeg synes, at Hensynet til den krænkede Ægtefælle og Børnene er langt vigtigere, ja, jeg anser det for at være det eneste rette.

Et andet Spørgsmaal, der kommer til at gribe ind her, er Paragraffen om Bosondring. Jeg ser ikke rigtigt, hvorfor Lovforslaget ændrer § 30 i Loven af 1899 om Formueforholdet mellem Ægtefæller, hvorefter den Ægtefælle, der er blevet forladt af den anden Ægtefælle, har Ret til at kræve Bosondring. Ofte hindres derved en Separation og en Skilsmisse. Nu faar derimod den krænkede Ægtefælle, den, der sidder tilbage, ingen anden Udvej end at søge Separation eller Skilsmisse. Jeg synes, man derved kommer til at tvinge Folk ud i Separation og Skilsmisse, hvor det ikke behøvedes, hvis man bibeholdt den gamle Regel.

Noget, jeg hilser Velkommen i Lovforslaget, — det er jo ikke lutter Kritik fra min Side —, er Overgangen for Ægteskabssager fra Bevillingsmyndighederne til Domstolene. Jeg ved godt, at det har sine Modstandere, og jeg ved fra den højtærede Justitsministers Forelæggelsestale, at han anser den administrative Afgørelse for hurtigere, billigere og diskretere. Paa eet Punkt skal jeg ikke imødegaa den højt ærede Minister; jeg vil give ham Ret i, at den er billigere, men det er ogsaa det eneste Punkt, hvor vi kan mødes. Hurtigere kan den efter min Mening ikke være, og det er den heller ikke, fordi Sagen skal igennem saa mange forskellige Øvrighedskontorer [og] Politikontorer, at det selvsagt er umuligt at Sagen kan afgøres i en Hurtighed. Diskret kan denne Fremgangsmaade selvsagt heller ikke være, fordi Sagen gaar igennem saa mange Hænder. Vi behøver blot som Eksempel at tage en Skilsmissesag. [sic] der skal gaa til Oplysning om Forholdet mellem Ægtefolkene. Det skal for at blive nøje oplyst ske gennem Politiet; der skal tages Rapport, og Rapporterne sker i Regelen i Overværelse af mange Politibetjente og andre Mennesker; det kan derfor hverken blive grundigt, hurtigt eller diskret. Vi opnaar ved at faa Sagerne over til Domstolene, at det bliver en Dommer, der leder Forhandlingerne; det bliver en Dommer, der kommer til at træffe Afgørelsen, det bliver en Dommer, der kommer til at skelne Realiteten ud fra Bagatellerne og fra Sladderen; det bliver en Dommer, der kommer til at lede Vidneafhøringen og Parternes Afhøring. Alle, der har haft nogen Adgang til at faa Indblik i en Øvrighedssag paa Skilsmisens eller Separationens Omraade, vil ogsaa vide, at det vil blive baade hurtigere og diskretere, naar Sagen gaar gennem Dommeren; det vil absolut ogsaa tjene til

Sagens bedre Oplysning. Dertil kommer det for mig vigtige, at man gennem Domstolsbehandlingen og Dommen vil faa Adgang til at se Præmisserne; man vil faa Adgang til at se, hvorfor Dommen er faldet ud, som den er, og hvorfor der har kunnet gives eller ikke kunnet gives Adgang til Skilsmisse. Det har jo sin store Betydning. Medens jeg er ved Omtalen af Ægteskabets Opløsning, vil jeg gerne gøre et Par Bemærkninger om Ægtefællernes Underholdspligt overfor hinanden og overfor Børnene. Spørgsmaalet omhandles for Ægtefællernes Vedkommende ogsaa i Kapitlet om Separation og Skilsmisse, nærmest i §§ 120 og 121. I § 120 staar der, at Bidrag dog kun bliver at paalægge, naar Omstændighederne i særlig Grad taler derfor. Efter min Anskuelse burde der staa, at Bidrag bliver at paalægge, med mindre Omstændighederne særlig taler derimod. Nu ved jeg vel, at man vil indvende, at Ægteskabet er ude, naar der foreligger Separation eller Skilsmisse, og at Ægtefællerne ifølge den nye Lov skal stilles nogenlunde lige, og at derfor Hustruen ikke skal staa som den, der skal beskyttes og værnes om og navnlig understøttes. Man har anført, at naar Barnet er død, er Faderskabet ude, og der skal da ikke tilkomme Hustruen noget Underhold fra Manden. Ja, i det Tilfælde Hustruen har Særeje eller Selverhverv, eller hun og Manden har haft fælles Midler, der er delte ved Separation eller Skilsmisse, kan den Bestemmelse være meget god, at hun intet Underhold skal have fra Manden, men i de Tusinder af Tilfælde, hvor hun ikke har Særeje eller Selverhverv og ikke Midler til fælles med Manden, som bliver delt, bliver Spørgsmaalet: Hvad skal hun da leve af? Hvis hun bliver skilt paa sine ældre Dage, maa vi ikke glemme, at hun er ganske ubrugelig og umulig paa Arbejdsmarkedet. Bliver hun skilt i sine yngre Dage, og hun har Børn, skal hun, hvis hun intet Underholdsbidrag faar fra Manden, være nødt til at gaa ud af Hjemmet, bort fra Børnene, som hun ellers skulde passe og opdrage, for at skabe sig et Selverhverv for dermed at kunne opdrage Børnene. Og naar saa Børnene bliver 18 Aar, og Bidraget til dem falder bort, er hun for gammel til at gaa ud og skaffe sig et Erhverv. Vi maa ikke glemme, at det Bidrag, der gives til den fraskilte eller fraseparerede Hustru, nok saa meget er et Bidrag til Børnene, som det er et Bidrag til den fraskilte eller fraseparerede Hustru selv, og i Tilfælde, hvor Hustruen er nødt til paa sine ældre Dage at gaa fra sit Hjem og søge Skilsmisse, skulde Bidraget til hende være en Art Betryggelse paa hendes gamle Dage, saa at hun ikke skulde være nødt til at falde Fattigvæsenet til Byrde.

Spørgsmaalet om Underholdsbidraget til Børnene vil jeg gerne gaa ind paa et lille Øjeblik. Nu er Regelen den, at hvor en Ægtefælle gaar hjemmefra med Børnene under en Separationssag, vil hun kunne indgive Begæring om at faa

tilkendt Bidrag til sig og Børnene, medens Separationssagen staa paa. Men i Tilfælde af, at hun ikke opnaar Separation eller Skilsmisse, ikke tilstrækkeligt kan godtgøre, at hun har skellig Grund til at gaa hjemmefra, faar hun intet Bidrag til sig eller Børnene. Naar man nu ved, at en Separations- eller Skilsmissesag kan staa paa i Aar og Dag, indser jeg ikke, hvorfor Hustruen i Tilfælde af, at Separation bliver nægtet, skal falde andre til Byrde tilligemed sine Børn, fremfor at Manden skal betale til dem. Børnene kan i hvert Fald aldrig gøre for, at Moderen maaske uretligt gaar hjemmefra og tager Børnene med. I det Tilfælde burde der tilkomme de Børn, som er hos den Ægtefælle, der forlader Hjemmet, Bidrag fra den Ægtefælle, der bliver i Hjemmet.

§ 121 er mig noget gaadefuld, men hvis Meningen med dens Bestemmelser er, at der ved Fordelingen af Underholdspligten skal tages Hensyn ogsaa til den Hustrus Erhvervsevne, som skal have Børnene hos sig og opdrage dem, finder jeg denne Regel mere end uretfærdig for Hustruen. Thi hvis hun nu udfylder sin Mission som Moder for Børnene og Husmoder i Hjemmet og af Hensyn til Børnene i Hjemmet ikke kan forlade dem for at udnytte sin Erhvervsevne, og Loven saa hjemler Manden Ret til at faa hende sat i Bidrag til Børnene, favoriserer den den Kvinde, som forlader Børnene og Hjemmet for at skabe sig Selverhverv og ikke saaledes som den anden passer dem, paa Bekostning af den Moder, der bliver hjemme og opdrager Børnene bedst muligt.

Det tredie store, meget omdebatterede Spørgsmaal er Spørgsmaalet om Forældremyndigheden. Her hilser jeg den Bestemmelse Velkommen, at Forældrene nu i Fællesskab skal udøve Forældremagten, men vel at mærke saaledes, at ikke Faderen som nu har det juridisk afgørende Ord i Tilfælde af Uenighed mellem Forældrene om Børnenes Tarv. Som Forholdene nu er, maa man med Kendskab til den Højesteretsdom, den ærede Ordfører for Venstre omtalte, sige, at de er ganske fortvivlende, thi de giver Faderen uindskrænket Myndighed over Børnene i Tilfælde af Uenighed mellem Forældrene. Man har altsaa ikke anset det for retfærdigt. At Faderen udelukkende havde det juridisk afgørende Ord og den uindskrænkede Myndighed over Børnene. Lige saa urigtigt har man selvfølgelig fundet, det vilde være at give Moderen en tilsvarende Ret. Man har maattet søge en Mellemløst og har gjort sig hæderlige Bestræbelser indenfor Kommissionen for at finde en saadan. Man er da endt med at foreslaa, at en Opmand, nemlig Overøvrigheden, skulde bedømme Forholdet mellem Forældrene i Tilfælde af Uenighed om Børnenes Opdragelse og Tarv. Der har ude omkring i Befolkningen været rejst stor Agitation og

Diskussion om dette Spørgsmaal, men jeg tror egentlig ikke, at denne væsentlig er ført paa Grundlag af, at man ansaa det for uretfærdigt, at Moderen fik lige saa megen Indflydelse, lige saa meget at skulle have sagt over Børnene som Faderen. Man har vist nærmest haft Modvillie mod den Opmand, der er foreslaaet, nemlig Overøvrigheden. Med min Kritik af Øvrigheden in mente kan jeg heller ikke sige andet end, at Overøvrigheden i og for sig ikke tiltaler mig saa forfærdelig meget. Det vil føre til Politirapporterne om igen, og det vil maaske ikke være saa heldigt i det lange Løb. Men det er jo heller ikke de gode, lykkelige, harmoniske Ægteskaber eller de jævnt gode Ægteskaber, der vil faa Brug for Øvrigheden. Det er kun de Ægteskaber, der er daarlige og i Virkeligheden er saa langt nede, at der i og for sig lige saa godt kunde tages Separation eller Skilsmisse. Jeg skal da ogsaa være lydhør overfor ethvert Forslag, der kommer frem indenfor Udvalget, som kunde sikre Moderen først og fremmest Retten til Samliv med hendes Børn og dernæst kunde sikre hendes Ret til at bestemme over Børnenes Opdragelse i Fremtiden i Relation til, hvem der havde den økonomiske eller væsentligste økonomiske Ydeevne indenfor Ægteskabet.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Formueforholdet mellem Ægtefællerne staar jeg i og for sig paa det Standpunkt, vi nu har: Formuefællesskab som almindeligt Grundlag. Men der er den samme Skavank ved denne Ordning som med Hensyn til Forældremyndigheden, at Manden faktisk har Eneraadighed. Den Skavank undgaar vi ved det foreliggende Forslag, idet Ægtefællen faar Raadighed over det, han eller hun har indført i Ægteskabet, og derfor anser jeg den foreslaaede Regel for yderst acceptabel. Jeg tror imidlertid, at §§ 67 og 68 ikke vil gøre den tilsigtede Gavn. Jeg sympatiserer i og for sig med Tendensen i de to Paragraffer, nemlig at sikre den ene Ægtefælle Tag over Hovedet og det fornødne Indbo og Husinventar. Men Ordningen har sine Vrangsider og vil maaske ikke føre til det, man havde ventet af Paragrafferne. Naar jeg tager et Eksempel til Belysning af § 67, ser man lettere, hvad jeg mener. En Mand ønsker at sælge den Ejendom, han har i Gifteeje, og hvori Hustruen har Gifteret, og hvori Ægtefællerne har deres fælles Bopæl. Hustruen sætter sig imod det, har maaske slet ikke Forstaaelse af, hvad der staar paa Spil for Manden. Han er muligvis paa Fallittens Rand og har maaske under Højkonjunkturer faaet et godt Tilbud, hvorved han kan undgaa Fallitten. Men gaar Sagen til Overøvrigheden, for at den fornødne Sanktion kan erhverves, gaar der saa megen Tid, at den gode Chance, det gode Tilbud maaske forsvinder. Eller jeg skal nævne et andet Tilfælde til Belysning af § 68, hvori der staar, at Manden eller Hustruen ikke maa pantsætte eller sælge Løsøre, der tjener til det fælles

Behov, og hvori den anden Ægtefælle har Gifteret. Det lader Vej aaben for, at Kreditorerne, naar Manden eller Hustruen har stiftet Gæld, kan gøre Eksekution i Indboet. Jeg ser godt, at der er en rigtig Tendens i begge Paragraffer; men jeg tror ikke, de vil føre til det, man har ventet. Tværtimod tror jeg, at de vil føre til det, der for Kvinderne ikke er det gavnlige, nemlig et udpræget Ægtepagtssystem. Men, som sagt, Tendensen sympatiserer jeg med; navnlig § 68 vil faa sin store Betydning for de smaa Hjem, hvor Manden ofte sætter det ene Stykke over Styr efter det andet af Indboet, idet det vandrer paa Laanekontoret, saa at Hjemmet til sidst bliver helt ribbet. I det store og hele hilser jeg altsaa Lovforslaget med Glæde, men der er efter min Mening visse Brist i det, som man dog forhaabentlig vil kunne faa afbødet ved en Behandling til Bunds i Udvalget. Vi skal ikke saa meget se hen til at faa Loven hastet igennem for at have den færdigbehandlet af Hensyn til Sønderjyderne, naar Genforeningen finder Sted. Jeg tror ogsaa, at de vil staa sig bedre ved at faa en Lov, de i det lange Løb kan være tjente med. Vi skal navnlig passe paa, at vi ikke kommer til, ogsaa ved denne Lov, at sande Rigtigheden af det gamle Ord: ”Hastværk er Lastværk”.

Kilde

folketingstidende.dk

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Det Konservative Folkeparti, Folketingets kvinder, Folketingstale, Kvindebevægelsen, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mathilde-hauschultz-tale-om-ligestilling-i-aegteskabet>